

Dansk A – særligt gymnasialt fag til brug for merkantile eux-forløb

Vejledning / Råd og vink

Ministeriet for Børn, Uddannelse og Ligestilling
Styrelsen for Undervisning og Kvalitet
Gymnasiekontoret, 2015

Alle bestemmelser, der er bindende for undervisningen og prøverne i de gymnasiale uddannelser, findes i uddannelseslovene og de tilhørende bekendtgørelser, herunder læreplanerne. Denne Vejledning/Råd og vink indeholder forklarende kommentarer til nogle af disse bestemmelser, men indfører ikke nye bindende krav. Desuden gives eksempler på god praksis samt anbefalinger og inspiration, og den udgør dermed et af ministeriets bidrag til faglig og pædagogisk fornyelse. Citater fra læreplanen er anført i kursiv.

Læreplanen for Dansk A i de merkantile eux-forløb kan tilgås via dette link:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=168395#Bil2>

Indholdsfortegnelse

1. IDENTITET OG FORMÅL	3
1.1. IDENTITET	3
1.2. FORMÅL	3
2. FAGLIGT INDHOLD OG FAGLIGE MÅL	3
2.1. FAGLIGE MÅL	3
2.2. KERNESTOF	5
2.3. SUPPLERENDE STOF	6
3. TILRETTELÆGGELSE GENERELT	7
3.1. FAGETS FAGLIGE FORUDSÆTNINGER FRA UDDANNELSENS GRUNDFORLØB	7
3.2. DIDAKTISKE PRINCIPPER	7
Fagets forskellige læringsformer	7
Integration af sprog, litteratur og medier	8
Læsestrategier	8
3.3. ARBEJDSFORMER, HERUNDER SKRIFTLIGT ARBEJDE	9
Faglig progression og integration af fagets dimensioner	9
Pædagogisk tilrettelæggelse	9
Portfolio	9
Skriftligt arbejde og evaluering	10
Elevtid til skriftligt arbejde	10
3.4. IT	10
3.5. SAMSPIL MED ANDRE FAG	11
3.6. UNDERVISNINGSMATERIALER	12

3.7. PROGRESSION	13
Generelle anbefalinger	13
Progressionen i skriftlig dansk	13
Progressionen i mundtlig dansk	14
4. EVALUERING	15
4.1. LØBENDE EVALUERING	15
4.2. PRØVER	15
4.2.1. Mundtlig prøve.....	15
Prøvemateriale.....	15
Eksamination.....	16
Undervisningsbeskrivelsen	16
Vurderingskriterierne.....	17
Eksempler.....	17
Karaktergivning ved mundtlig eksamen	19
4.2.2. Skriftlig prøve.....	20
Vurderingskriterierne	20
Karaktergivning ved skriftlig eksamen.....	20

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Danskfaget er et analytisk, receptivt og produktivt fag, hvis grundlag altid er en tekst. Tekstbegræbet er imidlertid meget rummeligt, således forstås fx romaner, noveller, skuespil, digte, kronikker og essay, foruden lyd, billeder, film og web-baserede elektroniske udtryk som tekster i danskfaget. Det er den tekstanalytiske og fortolkningsmæssige tilgangsvinkel, der adskiller dansk fra de fleste andre fag i det merkantile eux-forløb. Tekstens deskriptive niveau alene er ikke fagets identitet.

1.2. Formål

Formålet med undervisningen i dansk er at skabe udvikling og læring hos eleverne gennem tilegnelse og anvendelse af viden om sprog, litteratur og medier. Formålet med udvikling og læring angår følgende områder af elevernes dannelse og uddannelse:

1. Et personligheds- og identitetsudviklende formål, som først og fremmest gælder den enkelte elev, ikke blot for skolen, men for livet.
2. Et uddannelses- og studieorienteret formål, som gælder elevernes innovative, kreative, kritiske og analytiske kompetencer samt historiske bevidsthed.
3. Et samfundsmæssigt formål, som gælder elevernes sproglige kompetencer såvel som elevernes sociale kompetencer som ansvarlighed, deltagelse og tolerance.

2. Fagligt indhold og faglige mål

2.1. Faglige mål

De faglige mål er de overordnede pejlemærker for undervisningen i dansk. Målene er faglige slutmål, dvs. målestokken for elevernes danskfaglige kompetencer efter det samlede undervisningsforløb i Dansk på A-niveau. De ni mål i læreplanen er overordnet læreplanens rammer for tilrettelæggelsen af undervisningen, således skal såvel lærerens tilrettelæggelse af stoffet som evalueringen styres af de faglige mål.

- Kunne udtrykke sig mundtligt og skriftligt hensigtsmæssigt, formelt korrekt, personligt, nuanceret og argumenterende

Dette mål vedrører elevernes sprogkompetence såvel skriftligt som mundtligt. Målet er, at eleverne opnår færdighed i at udtrykke sig sprogligt korrekt og kende forskel på skriftsprog og talesprog. Eleverne skal beherske mange sproglige nuancer og variationer og kunne sætte et personligt præg på sproget. Det er tillige et mål, at eleverne kan ræsonnere og bruge argumenter.

- Kunne demonstrere indsigt i sprogets opbygning, brug og funktion samt kunne anvende grammatisk og stilistisk terminologi

Dette mål vedrører elevernes metasprogkompetence. Målet er, at eleverne opnår sproglig bevidsthed gennem anvendelse af viden om det danske sprogs grammatiske, semantiske og stilistiske strukturer. Det er desuden et mål, at eleverne udvikler et sprog om sprog for at kunne iagttage og analysere sprog og derved selv blive mere bevidste sprogbrugere.

- Kunne anvende forskellige mundtlige og skriftlige genrer, herunder oplæsning, referat, redegørelse, karakteristik, diskussion og debatoplæg

Dette mål vedrører elevernes genrebevidsthed og genrekompetence. Kendskabet til forskellige genremarkører hører med til at kunne skrive og tale godt, det vil fx sige at kende og bruge adækvate sproglige udtryk og beherske forskellige sproglige formnormer. Til elevernes genrekompetence hører desuden at beherske forskellige sprogbehandlinger som fx at abstrahere, konkretisere, generalisere og diskutere.

- Selvstændigt kunne udføre metodisk og relevant analyse og fortolkning af forskellige fiktive tekster, såvel mundtligt som skriftligt

Dette mål vedrører elevernes litterære kompetencer. Målet er dels, at eleverne skal kunne fremføre tekstanalyse *selvstændigt*, det vil sige uden hjælpespørgsmål og andet stillads, og dels at analysen skal være *relevant*, det vil sige, at eleverne må beherske forskellige metoder til litterær analyse og fortolkning og kunne vælge og begrunde en fortolkningsmetode afhængigt af den enkelte teksts form, indhold og kontekst. Valget af fortolkningsmetode kan være afhængig af tekstens tema, forfatter, genre, epokale eller nationale kontekst. Endelig skal eleverne kunne skrive og mundtligt fremlægge den litterære analyse og fortolkning.

- Selvstændigt kunne udføre metodisk og relevant analyse af ikke-fiktive tekster og vurdere disse som led i en kommunikationssituation, såvel mundtligt som skriftligt

Dette mål vedrører elevernes kompetencer inden for sprog, kommunikation og medier. Målet er, at eleverne kan foretage en selvstændig og relevant sproglig og kommunikativ analyse og vurdering af ikke-fiktive tekster, herunder afkode forskellige kommunikationssituationer og medieformer.

- Kunne perspektivere og vurdere tekster ud fra viden om historiske, kulturelle, samfundsmæssige, æstetiske, psykologiske, kommunikative og erhvervsrelaterede sammenhænge Dette mål vedrører elevernes perspektiveringskompetence. Målet er, at eleverne kan anvende viden fra ét område til et andet område. Forudsætningen for denne kompetence: at kunne overføre, sammenligne og kontrahere oplysninger og tankeformer fra et felt til et andet, er abstraktionsevne. Vidensområderne er mange, men dog danskfagligt relevante og relateret til de videnskabsområder, der hører til hhx-uddannelsen.

- Kunne karakterisere litterære hovedværker fra epoker med betydning for udviklingen af nutidens tankegang

Dette mål vedrører elevernes litteraturhistoriske kompetence. Målet er, at eleverne opnår historisk bevidsthed og kan forholde sig til kriterier for kunstnerisk kvalitet, således at de med personligt og fagligt udbytte kan læse litteratur (herunder dramatik og billedkunst), som har (eller har haft) epokegørende eller kunstnerisk betydning.

- Kunne demonstrere kendskab til danske og internationale strømninger inden for litteratur og medier og samspillet med kultur og samfund

Dette mål vedrører elevernes interkulturelle kompetence. Målet er, at eleverne får bevidsthed om danske kulturformer, danske kulturprodukter og danske samfundsnormer i en international kontekst.

- Orienter sig i store tekstmængder, såvel trykte som web-baserede, samt fokuseret kunne udvælge og dokumentere.

Dette mål vedrører elevernes studiekompetence. Målet er, at eleverne behersker forskellige læsestrategier, og at de kan anvende humanistiske analysemetoder og almindelig videnskabelig vederhæftighed.

2.2. Kernestof

Kernestoffet omfatter såvel genstandsområder som metoder, dvs. kernestoffet indkredser både de teksttyper, faget arbejder med, og fagets metoder og vidensområder. Kernestoffet er uomgængeligt for at kunne nå de faglige mål. Kernestoffet er desuden fælles for alle hhx-elever og det stof, eleverne måles i ved den centralt stillede skriftlige prøve.

- Mundtlig og skriftlig sprogfærdighed, herunder retorik og argumentation

Dette stofområde omfatter såvel tekster om retorik og argumentation som elevernes egne øvelsesprodukter med fx appelformer, sproglige virkemidler og argumentationsformer.

- Trykte og elektroniske tekster

Dette stofområde markerer, at der arbejdes med mangfoldige teksttyper i forskellige medialiseringsformer

- Mangfoldige litterære genrer, herunder mindst én folkeviser

Folkeviserne er en del af kernestoffet jf "Dansk litteraturs kanon", men da kravet om historisk læsning i hhx er begrænset til 400 år, er det mest naturligt at læse folkeviser som en særlig genre. De litterære genrer er lyrik, epik og drama med en bred vifte af undergenrer, samt forskellige genremiks.

- Journalistik, billeder og film

Dette stofområde består af forskellige sagprosattekster inden for journalistikken fra avisleder til essay. Desuden rummer stofområdet film og kunstbilleder.

- Offentlig, politisk og kommerciel kommunikation

Dette stofområde består af ikke-fiktive tekster, der oftest er aktuelle, spreder sig over forskellige genrer og er skrevet med forskellige kommunikative formål, fx virksomhedskommunikation fra hjemmesider og årsrapporter, reklamer og oplysningskampagner. Her er det oplagt at vælge tekster, der kan tone danskfaget i forhold til eux-forløbets særlige profil, fx tekster hvis indhold retter sig mod handel, kontor eller finans.

- Oversatte og nordiske tekster

Dette stofområde omfatter norske og svenske tekster (trykte såvel som på lyd/film) samt oversat amerikansk, europæisk og nordisk litteratur. Desuden er der mulighed for at læse oversatte tekster af enhver art og fra alle kulturkredse, hvor det er relevant i samspil med andre fag. Der er ikke krav om, at oversatte og nordiske tekster skal være litterære. Ofte kan det være en pædagogisk fordel at vælge nutidige hverdagsproglige tekster, fx sportsjournalistik, reklamer, tv-serier eller virksomhedshjemmesider, når eleverne skal stifte bekendtskab med norsk og svensk originalsprog.

- *Danske tekster fra centrale perioder i de sidste 400 år, med særlig forpligtelse på tekster efter det moderne gennembrud*

Dette stofområde rummer periodelæsning med en særlig vægt på det 20. århundrede. Tekster til belysning af en periode findes inden for alle genrer litterære som ikke-litterære. Diskussioner om hvad, der konstituerer en epoke, hører ind under periodelæsning.

- *Mindst én tekst af hver af følgende forfattere: Ludvig Holberg, Adam Oehlenschläger, N.F.S. Grundtvig, Steen St. Blicher, H. C. Andersen, Herman Bang, Henrik Pontoppidan, Johannes V. Jensen, Martin Andersen Nexø, Tom Kristensen, Karen Blixen, Martin A. Hansen, Peter Seeberg og Klaus Rifbjerg.*

Dette stofområde er minimumskravene til læsning af danske forfatterskaber, jf. "Dansk litteraturs kanon". Stoffet kan læses i relation til forfatterskabslæsning, periodelæsning, genrelæsning eller litteraturhistorisk læsning.

- *Tekster med betydning for dansk, nordisk eller europæisk kultur og tankegang*

Dette stofområde rummer tekster af de forfattere kanonudvalget peger på og tekster, som eleverne og læreren finder har kulturel, æstetisk eller eksistentiel værdi.

- *Sprog-, medie- og litteraturvidenskabelige begreber, redskaber og metoder.*

Dette stofområde adskiller sig fra de øvrige, idet der er tale om kompetencer. Kompetencer opnås ved at gøre noget, dvs. udføre sproglige analyser, medieanalyser og litterære analyser og fortolkninger, men for at kvalificere disse kompetencer behøves viden, begreber og redskaber. Det er derfor lærebogsstof om fagets begreber, redskaber og metoder i kernestoffet.

- *Der læses værker, herunder mindst én roman*

Der læses mindst to værker, heraf mindst én roman. Et værk kan typisk være et klassisk litterært værk, hvortil der kan hentes inspiration i kanonrapporten. Typiske værker er romaner, skuespil, digtsamlinger, novellesamlinger, essaysamlinger, film, hørespil og tv-spil. Et værk er altså en hel, afsluttet tekst, eller det består af hele afsluttede tekster fra samme forfatters (instruktørs osv.) hånd, men en tekstantologi samlet af en redaktør er ikke et værk. Denne definition af et værk levner mulighed for, at et værk kan være en oplysningskampagne eller reklamekampagne, hvor der er tale om hele serier evt. i flere medier. Det er altså et værkkrav, at det omfangsmæssigt er større end de øvrige tekster. Det er naturligvis vanskeligt at trække grænsen mellem den meget korte roman og den lange novelle, men det kan være et pejlemærke, at Blichers "Brudstykker af en Landsbydegns Dagbog" traditionelt er blevet accepteret som et værk (og selvstændigt udgivet som et værk). Her må tidsforbrug, arbejdsform og analysedybde også tages i betragtning.

2.3. Supplerende stof

Det supplerende stof skal udvælges således, at det i samarbejde med kernestoffet medvirker til opfyldelsen af de faglige mål. Stoffet skal perspektivere og uddybe kernestoffet og udvide elevernes horisont på området. Til det supplerende stof hører:

- Kultur- og bevidsthedshistoriske fremstillinger samt erhvervsrelateret stof.

Dette stofområde rummer tekster, som læses sekundært, det vil sige for at tilegne sig viden om fx kultur- og bevidsthedshistorie. Dette stofområde læses ikke primært for at analysere og fortolke.

3. Tilrettelæggelse generelt

3.1. Fagets faglige forudsætninger fra uddannelsens grundforløb

Dansk A i det merkantile eux-forløb bygger videre på grundforløbets eud-danskfag på C-niveau. Dansk på C-niveau med en uddannelsestid på 2,5 uger (svarende til 62,5 timer) bidrager således til at opfylde de faglige mål i Dansk på A-niveau, der har en uddannelsestid på 185 timer og typisk afvikles som et sammenhængende undervisningsforløb i det særskilte studiekompetencegivende forløb.

Det betyder, at den, der underviser i Dansk på A-niveau i eux i det særskilte studiekompetencegivende forløb, har brug for at kende til erhvervsuddannelsernes danskfag på C-niveau, både hvad angår undervisningens indhold og praksisformer. Udførlige undervisningsbeskrivelser og et tæt samarbejde mellem dansklærere, der underviser på C-niveau, og dansklærere, der underviser på A-niveau i eux-uddannelserne, er med til at sikre en undervisning med progression og medvirker således til at nå de faglige mål og realisere intentionen med faget bedst muligt.

Hvor der er tale om, at den samme lærer underviser et eux-hold i både grundforløbet og i det særskilte studiekompetencegivende forløb, er det muligt at tilrettelægge undervisningen med A-niveauets slutmål for øje allerede fra start. Her skal man blot være opmærksom på, at de faglige mål for eud-fagets C-niveau skal være opfyldt efter grundforløbets afslutning, således at eleverne har mulighed for afstigning og dermed for at klare en evt. afsluttende prøve på C-niveau.

Læreplan for Dansk C:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=164801#Bil4>

Vejledning til læreplan for Dansk C:

<http://www.uvm.dk/~media/UVM/Filer/Udd/Erhverv/PDF15/Maj/150519%20DK%20final.pdf>

3.2. Didaktiske principper

Fagets forskellige læringsformer

En del af undervisningen tilrettelægges som åben dialog i klassen. Her etableres en offentlighed, et mangetydigt møde mellem teksten, (dvs. den verden, tanke eller sagforhold, som den repræsenterer), læreren (som er den voksne og professionelle) og eleven/eleverne (dvs. det enkelte unge individ, men også gruppen af unge fra én eller flere ungdomskulturer). I dette læringsrum, som oftest er det fysiske klasserum, bliver der undervist, formidlet og debatteret, og her etableres en fælles forståelsesramme for fagets metoder og mål gennem eksemplarisk tilrettelagte forløb.

Undervisningen i klassen stiller krav om aktiv deltagelse, respekt og tolerance, for at den fungerer; derfor arbejdes der med studievaner og -metoder, idet eleven skal lære at tage noter og at deltage selvstændigt og argumenterende i en styret diskussion.

En anden del af undervisningen tilrettelægges som praktisk læring. Her løses opgaver, stillet af

læreren, i grupper eller individuelt. Den praktiske læring kan godt have karakter af deduktiv træning i at beherske indlærte metoder. Hjemmeopgaver, skriftlige afleveringer, par-øvelser, cases, undersøgelser (ude i virkeligheden) og it-baserede opgaver hører til denne praktiske og formidlende læringsform.

Endelig tilrettelægges en del af undervisningen som selvstændig faglig fordybelse, enten som individuelt arbejde eller i grupper. Her er det undersøgelsen af et problemfelt, der er styrende for læreprocessen, og eleven skal lære selv at stille spørgsmålene til stoffet, samt udvælge og bruge adækvate faglige metoder. Denne læringsform er induktiv og stiller krav om selvstændighed, ansvarlighed og nysgerrighed, og eleven skal kunne formidle sin undersøgelse og viden såvel i skriftlig som mundtlig form. Den større skriftlige opgave og det flerfaglige eksamensprojekt, hvor danskfaget kan indgå, er en del af denne læringsform.

Integration af sprog, litteratur og medier.

At holde sammen på danskfagets elementer, er en del af didaktikken.

Elevernes forståelse af sproglige strukturer vil også skulle være en del af deres litterære analyse, ligesom eleverne vil se, at både sproget og litteraturen formes af mediet. Eleverne kan ikke analysere journalistik uden at have kendskab til dens påvirkning fra litterære tendenser og mediernes samfundsmæssige funktion. Ligesom eleverne næppe kan forstå og fortolke moderne litteratur uden kendskab til den medieskabte virkelighed.

Alligevel kan det, for at styrke den samlede faglighed, være nødvendigt i perioder at fokusere på fagets delelementer. I tilrettelæggelsen af forløb og emner kan det være en god ide at fokusere på et af fagets delelementer ad gangen, samtidig med at fagets bredde fastholdes via tekstrepræsentationen.

Læsestrategier

Formålet med at arbejde med forskellige læsestrategier er at øge elevernes læsefærdighed, dvs. deres læsehastighed og forståelse. Undersøgelser har vist, at en stor del af eleverne læser uhensigtsmæssigt langsomt og med for ringe udbytte. Derfor er fokus på læsetræning nødvendigt. Læsestrategier hører til danskfaget, men er også en del af uddannelsens almene studieteknik. Derfor kan det anbefales, at et grundkursus i læsetræning sammen med notatteknik og litteratursøgning afholdes på tværs af fag. Herefter kan et eller flere kortere supplerende forløb i læsetræning afholdes i dansk, således at man i forbindelse med tekstlæsningen også arbejder med læsetræning. Materialet til læsetræningen kan altså være tekster, man i øvrigt inddrager som primær- eller sekundærtetekster.

Et vigtigt element i læsetræningen er at arbejde med læsehastighed. Elevernes læsehastighed testes, og derefter arbejdes individuelt eller parvis med øvelser, der styrker læsehastigheden. Det kunne være hurtiglæsning og fartkort. For at forbedre elevernes generelle studiekompetence og øge deres læseforståelse kan de lære at skelne mellem forskellige typer af læsning, bl.a. skimming, oversigtslæsning og nærlæsning. Det er vigtigt, at eleverne i løbet af uddannelsen opnår rutine i forskellige læseteknikker, således at de kan vælge læseteknik ud fra formålet med tekstlæsningen. I den forbindelse kan det være relevant at arbejde med begrebet forforståelse, idet en orientering i og om tekster øger udbyttet af den efterfølgende nærlæsning. Eleverne er altså også tjent med at kunne kombinere de forskellige læseteknikker.

3.3. Arbejdsformer, herunder skriftligt arbejde

Faglig progression og integration af fagets dimensioner

Danskfagets mundtlige og skriftlige dimension hænger sammen, og arbejdet med begge dele tilrettelægges med progression.

Kernestoffet, herunder værker, og det supplerende stof, der er læst igennem hele forløbet, danner grundlag for eksamen. Det kan derfor anbefales undervejs at sikre, at eleven får gennemarbejdet tekster, emneforløb og værkerne både mundtligt og skriftligt.

Det mundtlige arbejde kan foregå som dialog i klassen, som gruppediskussioner, som elevoplæg i grupper eller enkeltvis, som interviews, som dramatisering (rollespil, oplæsning) eller som foredrag (lærerens eller en udefrakommendes). Det er vigtigt at tilrettelægge arbejdet med progression, således at kortere, afgrænsede oplæg og diskussioner er dominerende i starten, mens metodisk styrede⁶ fremlæggelser især trænes frem mod slutningen af forløbet. Det er også vigtigt at opfordre eleven til at tage notater fra det mundtlige arbejde og systematisere disse til senere brug ved eksamen.

Til arbejdet med emneforløb og værker hører også en skriftlig dimension. Det vil være naturligt at udarbejde små skriftlige øvelser knyttet til det mundtlige arbejde. Det kunne være kreative eller procesorienterede skriveøvelser i forbindelse med gennemgang af en tekst, f.eks. som opvarmning til klassedialogen eller gruppefremlæggelserne. Det vil også være naturligt at træne journalistisk skrivning i forbindelse med f.eks. værkoplæsningen. Det kunne fx foregå som en øvelse i at skrive anmeldelser, features, forfatterinterviews eller biblioteksfoldere. Dels ville det styrke det faglige udbytte af værkoplæsningen, dels ville det være en træning til formidlingsopgaven til skriftlig eksamen, og endelig ville det være en hjælp til eksamenslæsningen til mundtlig eksamen. Også skriftlig eksamensperspektiverende (litteraturhistoriske) opgavetype, hvor eleven skal perspektivere en analyseret tekst til fx tendenser i samtiden, vil det være naturligt at øve i forbindelse med det mundtlige arbejde. Det gælder i forbindelse med de litterære stofområder, men der kan også udarbejdes "tendensopgaver" i forbindelse med de sproglige og mediehistoriske stofområder.

I hovedforløbets danskundervisning vil det skriftlige arbejde udover opgaver, knyttede til det mundtlige arbejde, også bestå af eksamensrettede øvelser, fx baseret på de eksisterende, tilgængelige elektroniske eksamensopgaver.

Pædagogisk tilrettelæggelse

Det tilrådes at tilgodese både pædagogisk og faglig bredde i undervisningen. Med hensyn til den pædagogiske tilrettelægning sikrer varierede arbejdsformer elevers forskelligartede læringsbehov. Fagligt skal eleven kende til danskfagets mange dimensioner, hvilket bl.a. bredden i kernestoffet er med til at sikre.

Portfolio

Der er ikke noget krav om portfolio i dansk i forbindelse med de afsluttende prøver. Alligevel kan det være et godt redskab for både lærer og elever i forbindelse med den løbende evaluering. Portfolio kan også være et godt redskab til at skabe sammenhæng og overblik.

Skriftligt arbejde og evaluering

Det er en god idé at give fokuserede tilbagemeldinger på elevernes skriftlige arbejde. At lade eleverne vide, når opgaven gives, hvor lang tid den er berammet til, og hvilke kriterier netop denne opgave vil blive vurderet efter. Det kan desuden lette og professionalisere "rettearbejdet" at udarbejde forskellige evalueringsskemaer og bruge elektroniske rette- og kommenteringsfaciliteter, samt udvikle forskellige selv-evalueringsformer sammen med eleverne. Der kan afsættes elevtid til efterbehandling af en stilaflevering, hvor eleverne fx skal udfylde et skema med egne eksempler fra stilen og/eller rettelser i forhold til nogle parametre fastsat af læreren. Disse parametre kunne fx være: En god indledning, rød tråd (struktur og overgange), tegnsætning, variation i sætningsbygning, titelanalyse, karakteristik af personer og samtid, genre osv., selvfølgelig direkte tilrettet den specifikke opgave og de krav der implicit var i opgaveformuleringen. Herefter kan læreren se på såvel stilen som elevens egen evaluering og forslag til forbedring af stilen. Eleverne bør jævnligt få tilbagemeldinger på deres standpunkt i deres skriftlige arbejder.

Elevtid til skriftligt arbejde

Den samlede elevtid i de merkantile eux-uddannelser er sat til 400 timer, men der er ikke afsat en bestemt antal elevtimer i de enkelte fag. Det anbefales, at man på de enkelte skoler skeler til fordelingen i hhx-uddannelsen (hvor danskfaget som min. har 75 elevtimer) og i øvrigt medtænker, hvad der er muligt og giver god mening i forhold til danskfagets komprimering og placering eux-forløbet.

Elevtiden omfatter ikke interne prøver, herunder evt. terminsprøver.

Det skriftlige arbejde skal bidrage til elevernes kompetenceudvikling med hensyn til dokumentation af faglig viden og formidling, selvstændig bearbejdning og fordybelse i faglige problemstillinger og systematisk skriftlig fremstilling, samt være grundlag for evaluering

3.4. It

Allerede fra start trænes eleverne i opmærksomhed på, hvilke muligheder og problemer internettet rummer som informationskilde i relation til faglige problemstillinger, således at eleven i løbet af det samlede forløb i stigende grad kan gøre brug af fx tekst-, billed-, forfatter-, artikel- og anmelderdata-baser.

I forbindelse med opgaveskrivning og mundtlige oplæg er det nærliggende, at undervisning i kildekritik og søgemulighederne på internettet intensiveres.

I alle former for skriftligt arbejde er tekstbehandlingsprogrammer blevet et uundværligt redskab, som man allerede i studieområdet 1. del og måske i forbindelse med individualiserede it-forløb, må sikre sig, at alle elever mestrer i fornødent omfang.

Udviklingen inden for it-området gør, at man i stigende grad kan tilrettelægge net-baserede undervisningsforløb i alle danskfagets kerneområder. Specielt når der arbejdes med de mange teksttyper, kan man med fordel også inddrage og analysere virtuelle tekster, i form af fx hjemmesider, elektroniske reklamer, reklamevideoer og kortfilm. Når der er fokus på moderne tendenser i reklame- og medieverdenen og inden for kunst og litteratur, er det på tilsvarende måde relevant at inddrage virtuelle eksempler. Man kan også tilrettelægge et mediehistorisk forløb eller et sprogligt/kommunikativt forløb, hvor elektroniske tekster indgår med større eller mindre vægt. Fx kan dansklæreren lægge et link ud til en forfatters hjemmeside samt link til forskellige anmeldelser af en i forvejen læst roman af forfatteren, disse steder skal eleverne orientere sig i, og på et bestemt aftalt tidspunkt sætter læreren en diskussion i gang på en blog, eleverne har adgang til. En sådan virtuel måde at være til undervisning på appellerer ofte til andre elevtyper, end den daglige undervisning gør, ligesom den skriftlige og individualiserede aktivitet varierer udviklingen af elevernes kognitive strukturer.

I forbindelse med arbejdet med mundtlig fremstilling er det naturligt at inddrage elektroniske præsentationsprogrammer og diskutere deres stærke og svage sider, således at eleven sættes i stand til - også i eksamenssammenhæng - at anvende præsentationsprogrammer på en hensigtsmæssig måde.

Da eksamen i skriftlig dansk er elektronisk, tilrettelægges undervisningen på en sådan måde, at eleverne bliver fortrolige med denne opgaveform.

3.5. Samspil med andre fag

“Et eux-forløb udformes i forhold til den enkelte erhvervsuddannelse, så de fag m.v. på gymnasialt niveau, der skal indgå i forløbet, sammen med den obligatoriske undervisning i erhvervsuddannelsen indgår i en hensigtsmæssig helhed i forhold til elevernes opnåelse af generel studiekompetence.” (EUX-loven §3, stk. 3) Dansk samarbejder i den henseende med andre fag med en skriftlig dimension om udviklingen af elevernes overfaglige skrivekompetencer. Dansklæreren kan spille en central rolle i dette samarbejde i kraft af sin viden om skrivestrategier og skrivepædagogik, og ikke mindst på baggrund af sine konkrete erfaringer med at undervise i genreskrivning og sproglige strukturer.

Dansk A kan indgå i **den større skriftlige opgave**, der skrives i et, to eller tre fag. Dansk A kan endvidere indgå i **det skriftlige eksamensprojekt**, der skrives i to eller tre fag. Jf. EUX-loven §3, punkt 3 og 4. Der er udarbejdet særskilt fagbilag for hhv. den større skriftlige opgave og det skriftlige eksamensprojekt. Disse kan tilgås ved at følge dette link:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=168395#Bil11>

Danskfaget kan indgå i alle flerfaglige sammenhænge, hvor der er et tekstgrundlag, der analyseres, og hvor inddragelsen af danskfaget er *relevant* i forhold til en overordnet problemstilling. I Dansk A arbejdes der med mangfoldige tekstgenrer i både trykt og elektronisk form inden for de tre stofområder: litteratur, sprog og medier

Det tekstgrundlag, der analyseres i den større skriftlige opgave/det skriftlige eksamensprojekt, skal være nyt i forhold til gennemgået stof, men må gerne ligge i forlængelse heraf.

I relation til de flerfaglige opgaver er det væsentligt, at der indgår en analyse (og fortolkning) ved hjælp af en relevant danskfaglig metode. Der er ikke i faget krav om anvendelse af bestemte metoder. Derimod er det tekstgrundlaget foruden den overordnede problemstilling, der er bestemmende for, hvilken mulig analysemetode det er relevant at bringe i anvendelse. Tilsvarende er det den overordnede problemstilling, der er bestemmende for, hvilket fokus analysen oplagt kan have. Der vil oftest i flerfaglige opgaver være behov for selektion i udformningen af en analyse af omfangsmæssige hensyn.

Det opfylder ikke danskfagets mål udelukkende at bidrage med beskrivelser, redegørelser og referater i flerfaglige opgaver og projekter, ligesom faget ikke kan reduceres til blot at være et redskabsfag i forbindelse med udformningen af en rapport som eksempel på faglig skrivning.

3.6. Undervisningsmaterialer

Danskfaget i de gymnasiale uddannelser har ikke tradition for at anvende faste lærebøger eller faste tekstantologier. Blandt andet derfor findes der, landets lidenhed taget i betragtning, mange forskellige udgivelser af tekstsamlinger til brug i de gymnasiale ungdomsuddannelser. Den meget almindelige praksis er at have litteraturhistorier med opslagsmuligheder på forfatterskaber og særlige danskfaglige begreber i classesæt. Det kan anbefales, at den enkelte elev har en håndbog af en sådan art til sin rådighed gennem hele eux-forløbet. Desuden kan det anbefales, at eleven har lignende grundbogsmateriale til sin rådighed inden for medier og sprog, da disse tre områder er danskfagets kerneelementer.

Hele genstandsområdet: de mangfoldige litterære genrer og teksttyper kan tilvejebringes via de mange udgivelser, der kommer fra Dansk lærerforenings eget forlag og de øvrige forlag, som udgiver lærebøger og tekstsamlinger baseret på temaer, perioder, genrer, motiver, konflikter osv. Desuden findes der efterhånden en del undervisningsmateriale, som egner sig til hhx-dansk på specielle websteder. Generelt kan man gå til WWW.emu.dk, ligesom WWW.dansklf.dk har faglige oversigter, relevante links og databaser. Dansk Sprognævn, Det kongelige Bibliotek og Danmarks Radio og andre store institutioner har meget relevante hjemmesider med søgemuligheder, databaser og undervisningsmidler.

3.7. Progression

Eleverne bør i eux-forløbet møde en progression, så de udvikler sig fra elever til studerende. Progression indeholder som begreb to aspekter:

- a) Uddannelsens generelle og fagenes mere specifikke forventninger om progression på overgangen mellem folkeskolen og eux, og mellem eux og de videregående uddannelser
- b) Den enkelte elevs faktiske og forventede progression i løbet af det her relevante eux-forløb.

Derudover kan der oplagt skelnes mellem en faglig progression og en progression inden for

studieadfærd, studieteknik og arbejdsmetoder, der har at gøre med udviklingen fra elev til studerende. Selv om den faglige og den studiemæssige progression også er indbyrdes forbundet. Progression forudsætter begrebsklarhed over læringsmål, hvad enten de formuleres i adfærdstermer (fx "skal kunne, skal demonstrere, skal bevise") - altså kompetencemål, som læreplanen indeholder, eller kognitive niveauer (fx "skal opnå kendskab til, indsigt i, viden om, overblik over"). Derudover skal læringsmålene være evaluerbare af hensyn til synliggørelse og justering af progressionen i undervisningen.

Progressionen kan således ligge i:

- stoffets sværhedsgrad (læsbarhed og alder)
- kravene til behandlingen af stoffet (forskellige kognitive taksonomiske niveauer)
- et forhold mellem teksttyper (abstraktionsniveau)
- et forhold mellem perioder (historisk bevidsthed)
- omfang i såvel receptiv som produktiv sammenhæng
- arbejdsformer (grad af udfordring og selvstændighed)
- krav til studieadfærd og studieteknik
- elevens refleksion over egen studiepraksis

Generelle anbefalinger

En indledende screening i dansk er et værktøj, som kan give et billede af elevernes faglige niveau ved start, både mht. læsehastighed, tekstforståelse og retskrivning. Velegnet materiale til en sådan screening i form af en standardiseret test er allerede udviklet. Det er til gavn for eleven, så denne klart kan følge med i udviklingen af de faglige kompetencer. Det er ligeledes til gavn for læreren, der får et klart billede af elevens faglige niveau og kan tilrettelægge undervisningen, så den tager udgangspunkt i elevens forudsætninger. Løbende evaluering i form af prøver, feedback på mundtlige oplæg og skriftlige opgaver giver det nødvendige grundlag for at kunne vurdere udbyttet af undervisningen og dermed de opstillede kompetencemål.

Fælles terminologi, altså begrebsafklaring i forhold til taksonomiske niveauer, spørgeformuleringer, genrer mv. er med til at tydeliggøre og sikre en progression i undervisningen. Det samme gælder fagspecifikke begreber og metoder. Det kan være en fordel for eleverne, at der anvendes fælles grammatisk terminologi i sprogfagene. Dansk Sprognævn har udsendt en anbefaling af anvendt terminologi.

Det er væsentligt, at det lige fra starten gøres tydeligt, hvad forskellen er på niveauet i grundforløbets C-niveau og det gymnasiale A-niveau. Det sikres bedst ved, at eleverne hurtigt konfronteres med kravet om metodisk analyse og dokumentation.

Progressionen i skriftlig dansk

Skriftligt kan der i starten stilles flere, mindre omfattende opgaver, som træner formalia (layout, afsnitsinddeling, citatteknik, kildeangivelse etc.) og sproglig korrekthed, og opgaver, der træner en isoleret analysedisciplin (fx en personkarakteristik, en sprogbeskrivelse eller en temabestemmelse), skrivning i en bestemt genre, (fx et referat, et læserbrev eller omskrivning af litteratur til en

nyhedsartikel) eller skrivning med et bestemt formål, (fx en instruerende tekst, en argumenterende tekst, en informerende tekst eller en vurderende tekst). Andre kreative skriveøvelser kan også inddrages med det formål at styrke elevernes skrivelyst og dermed bane vejen for, at de udvikler deres skrivekompetence.

Videre stilles større krav til omfang og taksonomiske niveauer i opgaverne. Der kan oplagt ske en bevægelse fra de meget instruerende opgavetyper, hvor analysens delmål ekspliciteres frem mod den mere generelle opgaveformulering af typen "Foretag en analyse af...", hvor det er op til eleven selv at vurdere, hvad der er relevant at have med i en analyse af en given tekst, hvordan analysen gribes metodisk an og struktureres, og hvordan den dokumenteres. Sprogligt arbejdes der fortsat med korrekthed, og træningen i sproglig variation, klarhed og præcision intensiveres.

Mod slut er det oplagt at arbejde med de egentlige eksamensopgavetyper med inddragelse af it, hvor alle taksonomiske niveauer fra redegørelse over analyse frem til det perspektiverende og vurderende niveau er med. Tekstgrundlaget kan være mere kompliceret såvel sprogligt som indholdsmæssigt, og der stilles krav om beherskelse af de forskellige særlige genrer som besvarelserne af de skriftlige danskopgaver er. Det kan være en sproglig, retorisk og argumentatorisk analyse med diskussion, en litterær fortolkning med litteraturhistorisk perspektivering, en film, billede eller medieanalyse med tematisk sammenligning, en lyrikanalyse, en formidling af et budskab i en bestemt genre i et bestemt medie eller et essay - eller forskellige kombinationer af ovenstående.

Det kan anbefales at arbejde procesorienteret i starten af forløbet med de hyppigere og mindre omfattende opgavetyper, men den procesorienterede skrivning kan lige så vel anvendes i forbindelse med træningen af eksamenstypiske opgaver .

Ved en intern skriftlig prøve (terminsprøve) bør eleven stilles reelle eksamenstypiske opgaver og prøves på eksamenslignende vilkår med dertil hørende 6 timer. Vurderingskriterierne bør her være som ved eksamen.

Progressionen i mundtlig dansk

Progressionen i undervisningen i mundtlig dansk følger de generelle anbefalinger for undervisningens tilrettelæggelse som er beskrevet ovenfor. Eleverne skal trænes i at udtrykke sig hensigtsmæssigt, formelt korrekt, personligt, nuanceret og argumenterende, jf. de faglige mål. Dette gælder også skriftlig dansk. Det særlige ved mundtlig dansk er fokuseringen på det talte sprog, herunder bl.a. intonation, stemmeføring, kropssprog, den aktuelle kommunikationssituation, sociolekter, generations- og kønsbestemte sprogformer mv.

Løbende kan der arbejdes med mindre opgaver inden for retorik og sprog, højtlesning af egne og andres tekster (evt. indspilning af højtlesning), analyse af oplæsninger og mundtlige debatter, mundtlig fremlæggelse af analyseiagttagelser og dokumentation, diskussioner etc. Gennem klassediskussion, individuelle oplæg og gruppefremlæggelser trænes elevernes mundtlige formidlingskompetencer, og progressionen sikres gennem øgede krav til form, indhold og omfang fra start til slut.

Mod slut bør træningen i mundtlig dansk tilpasses de krav, der stilles til taksonomiske niveauer,

omfang, metode og tekstgrundlag ved den afsluttende mundtlige eksamen.

4. Evaluering

Evalueringen har flere forskellige formål og derfor flere forskellige udformninger. Den løbende evaluering har til formål at forbedre undervisningen, styrke elevens læring samt at synliggøre elevens kompetencer i forhold til de faglige mål. Den løbende evaluering finder sted inden for den daglige undervisning. Den afsluttende evaluering skal måle elevens erhvervede kompetencer i forhold til de faglige mål. Da de faglige mål er mangfoldige, kan de ikke måles med én prøveform alene. Den afsluttende evaluering har derfor både en mundtlig og en skriftlig prøve. Der gøres opmærksom på, at vurderingskriterierne for de to prøver ikke er identiske.

4.1. Løbende evaluering

Den løbende evaluering skal dels måle elevens kompetencer i forhold til de faglige mål og dels forbedre undervisningen. Den har således både et bagudrettet og et fremadrettet element.

Den bagudrettede evaluering er summativ, det vil sige, at den skal opsummere elevens standpunkt i forhold til de fastlagte faglige mål. Den måler eleven i forhold til det gennemgåede stof. Undervejs i forløbet skal eleven tilegne sig flere og flere af kompetencerne, som de er beskrevet i de faglige mål. Den summative evaluering tilrettelægges derfor i overensstemmelse med forløbets faglige progression. Denne evaluering vil typisk have karakter af standpunktskarakterer og interne prøvekarakterer - nogle af dem ledsaget af individuelle samtaler mellem lærer og elev.

Den fremadrettede evaluering er formativ, indvirker på tilrettelæggelsen af den daglige undervisning og skal styrke elevens læring. Den skal forholde sig generelt til elevens læringsituation, arbejdsindsatsen, arbejdsbyrden, undervisningens tilrettelæggelse, elevernes indflydelse, holdets arbejds måder og lærerens indsats. Den kan have forskellige former, men vil typisk have karakter af fælles diskussioner på holdet og eventuelt individuelle samtaler mellem lærer og elev.

4.2. Prøver

4.2.1. Mundtlig prøve.

Hvis eleven trækkes ud til mundtlig prøve, afholdes denne på grundlag af et ukendt tekstmateriale, som skal gøres til genstand for analyse, fortolkning og perspektivering.

Prøvematerialet sendes til censor forud for prøvens afholdelse. (Se i øvrigt Eksamensbekendtgørelsen.)

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter.

Forberedelsestiden for eleven er ca. 60 minutter.

Prøvemateriale

Det ukendte tekstmateriale skal tilsammen bredt dække fagets kernestof og supplerende stof. Tekstmaterialet skal have et omfang, der står i forhold til forberedelsestiden og til teksternes sværhedsgrad.

Eksaminanden trækker et spørgsmål, som består af et ukendt tekstmateriale. Eksaminanden skal analysere, fortolke og perspektivere tekstmaterialet.

En evt. opgaveformulering skal være i overensstemmelse med fagbilagets overordnede beskrivelse af den mundtlige prøve og kan således lyde: "Du har nu ca. 60 minutter til at forberede en analyse, fortolkning og perspektivering af tekstmaterialet." Der stilles ikke konkrete spørgsmål, ligesom det ukendte tekstmateriale ikke forsynes med introduktion eller vejledning, men gerne med linjetæller og noter. Der må ikke vedlægges eller foreslås konkrete tekster som perspektiveringsmulighed.

Prøvematerialet sendes til censor senest 5 hverdage før prøvens afholdelse jf § 12, stk. 4 i eksamensbekendtgørelsen. Censor skal desuden kende til undervisningsbeskrivelsen.

Der udarbejdes "eksamensspørgsmål", dvs. titler med tilhørende ulæste tekster, svarende til det antal elever, der skal op, således at der er fire "sedler" tilbage til den sidste elev, der trækker. (Jf. eksamensbekendtgørelsen.) Dog er det tilladt at lade hvert spørgsmål gå igen op til tre gange pr. klasse eller hold. Dette kan være en god idé af hensyn til arbejdsbelastningen såvel for eksaminator som censor. "Eksamensspørgsmålene" skal bredt dække kernestof og supplerende stof. Dette gælder uanset antallet af elever, der skal til prøve. Alle "eksamensspørgsmål" skal ligge fremme til lodtrækning fra første eksamensdag. Det samme eksamensspørgsmål må gerne gå igen over flere dage.

Eksamination

Eksaminationen tager udgangspunkt i eksaminandens præsentation af sin besvarelse (dvs. selvstændige analyse, fortolkning og perspektivering/ analyse, vurdering og perspektivering afhængig af tekstmaterialet) suppleret med uddybende spørgsmål fra eksaminator. (max 25 min.) De resterende minutter bruges til votering og karaktergivning til eksaminanden. Såvel eksaminator som censor kan stille afklarende og uddybende spørgsmål til eksaminanden.

Der gives 60 minutters forberedelsestid, hvor alle hjælpemidler er tilladt. Der er generelt IKKE internetadgang til den mundtlige prøve. Der er alene adgang til internettet for så vidt angår egne læremidler, egne notater og egne arbejder. Dvs. eksaminanderne må godt anvende evt. i- og e-bøger, men de må ikke søge på nettet. Utilsigtet kommunikation med omverdenen er ikke tilladt. (Jf. eksamensbekendtgørelsen §14 og §15.) Tekniske hjælpemidler, herunder it kan indgå under forberedelsen og i eksaminationen i forbindelse med elevens præsentation. Notater udarbejdet i forberedelsestiden og det ukendte tekstmateriale må anvendes under eksaminationen. I eksamensbekendtgørelsen er der imidlertid ingen begrænsning i elevens anvendelse af hjælpemidler, her skelnes ikke mellem forberedelsestid og eksamination. Det vil sige, at eleven kan anvende eventuelle skemaer eller notater fra sin PC eller lignende. Det må dog anbefales ikke at skabe unødigt forvirring ved at fokusere for meget på alle tænkelige hjælpemidler under eksaminationen, da eksaminanden jo måles på sin *mundtlige* fremstilling og *anvendelsen* af sin faglige viden. Desuden er det vigtigt, at alle elever stilles lige i eksamenssituationen.

Undervisningsbeskrivelsen

Undervisningsbeskrivelsen indeholder en samlet fortegnelse over det, der er arbejdet med i faget på

A-niveau, og i den forbindelse er det af afgørende betydning, at der også foreligger en undervisningsbeskrivelse af fagets indledende del på C-niveau, eftersom eud-faget på c-niveau bidrager til opfyldelsen af de faglige mål på A-niveau. Hensigten er at sikre censor den rette information om grundlaget for målopfyldelsen i faget, ligesom undervisningsbeskrivelsen er elevernes sikkerhed i forhold til eksamen. Eleverne bør derfor løbende have kendskab til undervisningsbeskrivelsen.

Vurderingskriterierne.

Fremlæggelsen af det kendte stof vurderes på korrekthed og relevans i forhold til det gennemgåede område og i forhold til det trukne ukendte tekstmateriale. Eksaminanden skal vurderes på, om hovedlinjerne og centrale pointer i det gennemgåede stof er forstået og kan formidles, og eksaminanden skal vurderes på, om fremlæggelsen lægger op til de analytiske pointer, som uddrages af den trukne tekst.

Analysen og perspektiveringen af den ukendte tekst vurderes på elevens evne til at analysere, fortolke og perspektivere med anvendelse af de relevante faglige begreber og på den mundtlige præsentations opbygning og fremlæggelse.

Evalueringen af elevens præstation bygger på en helhedsvurdering af eksaminandens opfyldelse af de faglige mål, herunder færdighed i:

- demonstrere hensigtsmæssig og nuanceret mundtlig fremstilling
- redegøre selvstændigt for det trukne tekstmateriale
- anvende danskfaglig viden og fagets grundlæggende metoder relevant.

Eksempler

Følgende er eksempler på eksamensspørgsmål til mundtlig eksamen. Eleven bør fra undervisningen kende det overordnede krav til den faglige udfoldelse ved mundtlig eksamen (jf. læreplanen), Eleven skal kunne analysere, fortolke/vurdere og perspektivere (det ulæste tekstmateriale). I nedenstående eksempler er der formuleret en opgaveinstruks i helt overordnede termer. Det kan være en støtte for den elev, der i forberedelsen kommer i tvivl om, hvad opgaven er.

Eksempel 1:

Tekstmateriale: Tom Kristensen: "Ulykken" (1924)
Tom Kristensen: "Angst" (1920) Ludwig Meidner:
"Apokalyptisk by" (maleri, 1913)

Du har nu ca. 60 minutter til at forberede en analyse, fortolkning og perspektivering af tekstmaterialet.

Ideen med denne sammenstilling af tekster og billede er at give eleven mulighed for at demonstrere sin evne til at analysere og fortolke forskellige tekstgenrer på deres egne præmisser og samtidig

demonstrere sit kendskab til den ekspressionistiske udtryksform inden for forskellige genrer.

Eksempel 2:

Tekstmateriale: Marina Cecilie Roné: "Den anden pige" (1990)
Edvard Munch: "Kvinden i tre stadier" (1894)

Du har nu ca. 60 minutter til at forberede en analyse, fortolkning og perspektivering af tekstmaterialet.

Eleven gives her mulighed for at demonstrere sin evne til at analysere og fortolke forskellige tekster på deres egne præmisser og ved hjælp af eksempelvis syndefaldsparadigmet. Ideen med denne sammenstilling af tekst og billede bygger på en oplagt tematisk sammenhæng. Samtidig er der tale om en tematisering af pigens/kvindens udvikling set fra hhv. en kvindelig og mandlig kunstners synsvinkel.

Eksempel 3:

Tekstmateriale: To kunstværker
Reklame-folder fra en udstilling, der relaterer til de valgte kunstværker.

Du har nu ca. 60 minutter til at forberede en analyse, fortolkning og perspektivering af tekstmaterialet.

Ideen med en sammenstilling af billedkunst og informationsmateriale er at give eleven mulighed for at demonstrere sin evne til dels at analysere og fortolke kunstbilleder og dels at analysere og fortolke reklamer i en sproglig-kommunikativ sammenhæng. Samtidig gives eleven gennem perspektiveringskravet mulighed for at demonstrere sit kendskab til de aktuelle tekster og deres relation til tekstmaterialet.

Eksempel 4:

Tekstmateriale: Uddrag af "Kampen om staden", en dokumentarfilm af Christoffer Guldbrandsen fra DR januar 2005.

Du har nu ca. 60 minutter til at forberede en analyse, vurdering og perspektivering af tekstmaterialet.

Udsendelsen "Kampen om staden" er markant i såvel udtryk som indhold, ligesom emnet: "Christiania" eller "Fristaden" direkte eller indirekte relaterer sig til danskfagligt stof. Der kan derfor være flere perspektiveringsmuligheder for eleverne, fx DR's "Krimizonen" og TV2's "Station2". Det forudsættes, at der i undervisningen har været fokus på dels

faktionsbegrebet og dels på dokumentargenren og dennes udvikling og fascinationskraft.

Eksempel 5:

Tekstmateriale: Reklamemateriale fra firmaet Toyota:
- Tv-reklame fra Ole O's værksted
- Uddrag fra Toyotas hjemmeside
- Reklameannonce fra Toyotas hjemmeside: Om Toyota

Du har nu 60 min. til at forberede en analyse, vurdering og perspektivering af tekstmaterialet.

Opgaven indeholder forskellige udtryksformer såvel i tekst som på billedsiden, ligesom der er repræsenteret forskellige genrer inden for virksomhedskommunikation. Tekstmaterialet giver mulighed for at benytte en række sproglige analyseredskaber, ligesom opgaven åbner mulighed for at inddrage viden fra det mediehistoriske fokusområde og fra fokusområdet "tendenser i samtiden". Det forudsættes selvfølgelig, at eleverne i en sproglige og kommunikativ sammenhæng har arbejdet med reklamekampagner i undervisningen.

Karaktergivning ved mundtlig eksamen

Bedømmelsen af den mundtlige præstation skal ske på grundlag af de faglige mål. (Se Bekendtgørelse for karakterskala og anden bedømmelse.)

Nedenstående oversigt skal opfattes som en vejledning til fastlæggelse af karakterer i mundtlig dansk i hhx, og dermed også i det merkantile eux-forløb.

Karakter	Betegnelse	Beskrivelse
12	Fremragende	De væsentligste aspekter af tekstmaterialet analyseres og fortolkes selvstændigt og fremragende. Der demonstreres fremragende anvendelse af danskfaglig viden og fagets grundlæggende metoder. Det mundtlige oplæg formidles, dokumenteres og perspektiveres relevant, dygtigt og sikkert med ingen eller få uvæsentlige mangler. Den mundtlige fremstilling er retorisk velstruktureret, argumenterende og sprogligt nuanceret velformuleret.
10	Fortrinligt	
7	Godt	Flere, men ikke alle aspekter af tekstmaterialet analyseres. Der demonstreres anvendelse af danskfaglig viden og fagets grundlæggende metoder. Det mundtlige oplæg formidles, dokumenteres og perspektiveres, men med en del mangler. Den mundtlige fremstilling fungerer.
4	Jævne	

02	Tilstrækkeligt	Få væsentlige aspekter af tekstmaterialet analyseres, tekstforståelsen ligger på det redegørende plan. Det mundtlige oplæg formidles acceptabelt, dog med meget spinkel perspektivering og dokumentation. Den mundtlige fremstilling er usammenhængende, men tilstrækkelig til at kommunikationen fungerer.
00	Utilstrækkeligt	
-3	Ringe	

4.2.2. Skriftlig prøve

Eux-elever kan komme til den samme skriftlige prøve i Dansk A som hhx-elever.

Den skriftlige prøve i dansk er i lighed med andre fag i udtræk. Det vil sige, at ikke alle elever nødvendigvis kommer op i skriftlig dansk. Derimod skal alle eux-elever op i enten mundtlig eller skriftlig dansk, og de *kan* komme op i begge.

Den skriftlige prøve i dansk er en centralt stillet elektronisk prøve, som består af mindst fire forskellige opgaver med tilhørende elektroniske materiale. Prøven er af seks timers varighed. Alle hjælpemidler, herunder adgang til internettet, er tilladt. Utsigtet kommunikation med omverdenen er ikke tilladt.

Vurderingskriterierne

Den skriftlige prøve skal måle, i hvor høj grad eleven er i stand til at opfylde de faglige mål, som de er beskrevet i afsnit 2.1., herunder især kan:

- demonstrere korrekt og hensigtsmæssig skriftlig fremstilling
- demonstrere genrebevidst formidling
- anvende danskfaglig viden og fagets grundlæggende metoder relevant.

Der gives én karakter ud fra en helhedsbedømmelse.

Der er udgivet et særskilt Råd og vink om vurderingskriterier for den skriftlige prøve i Dansk A med internetadgang. Heri karakteriseres den gode opgavebesvarelse, og såvel generelle som genrespecifikke vurderingskriterier gennemgås. Dette Råd og vink kan tilgås via nedenstående link:

<http://www.emu.dk/modul/fagkonsulent-i-dansk-hhx-intro>

Karaktergivning ved skriftlig eksamen

Bedømmelsen af den skriftlige præstation skal ske på grundlag af de faglige mål.

Nedenstående oversigt skal opfattes som en vejledning til fastlæggelse af karakterer i skriftlig dansk på hhx, og dermed også i det merkantile eux-forløb.

Karakter	Betegnelse	Beskrivelse
12	Fremragende	De væsentligste aspekter af den stillede opgave besvares med fremragende anvendelse af danskfaglig viden og fagets grundlæggende metoder med ingen eller kun uvæsentlige mangler. Der er abstraktioner og konkretiseringer af emnet, som er særdeles relevante, velbegrundede og dokumenterede. Formidlingen er genrebevidst, hensigtsmæssig, velovervejet og selvstændig. Den skriftlige fremstilling er velstruktureret, fokuseret, sproglig korrekt, nuanceret og argumenterende.
10	Fortrinligt	
7	Godt	De væsentligste aspekter af den stillede opgave besvares med fremragende anvendelse af danskfaglig viden og fagets grundlæggende metoder med ingen eller kun uvæsentlige mangler. Der er abstraktioner og konkretiseringer af emnet, som er særdeles relevante, velbegrundede og dokumenterede. Formidlingen er genrebevidst, hensigtsmæssig, velovervejet og selvstændig. Den skriftlige fremstilling er velstruktureret, fokuseret, sproglig korrekt, nuanceret og argumenterende.
4	Jævne	
02	Tilstrækkeligt	Få væsentlige aspekter af den stillede opgave besvares med anvendelse af danskfaglig viden og fagets grundlæggende metoder. Der findes få abstraktioner og konkretiseringer af emnet, de er dog uden større relevans og sjældent dokumenterede. Formidlingen er tilstrækkelig genrebevidst, men noget usammenhængende og uovervejet. Den skriftlige fremstilling er acceptabel dog med væsentlige mangler i nuancering og med alvorlige fejl i sprogrigtighed.
00	Utilstrækkeligt	
-3	Ringe	

Eksempler på eksamensopgaver i skriftlig dansk

Der henvises til tidligere eksamensopgavesæt, der kan tilgås via Materialeplatformen

<http://materialeplatform.emu.dk/eksamensopgaver/index.html>

Desuden kan det anbefales at læse evalueringen af den skriftlig prøve, som hvert år i september lægges på fagets side på www.uvm.dk.